

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Avgvstini Valerii, Veronensis Episcopi, De Rhetorica
Ecclesiastica Libri III. Perqvam Ervditi**

Valiero, Agostino

Coloniae, 1582

Quòd in libris sanctorum Patrum, clerici versari debent, vt decora sit
eorum orattio. Cap. XL I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69050](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69050)

quam fiduciam loquendi, siue potestatem, siue spiritum, siue ostensionem spiritus licebit nominare, hæc necessaria videntur: vt orator Ecclesiasticus, vita sanctimonia ostendat, se à spiritu sancto edoctum, sanctis moribus ornatum, atque in primis ad illud munus dicendi vocatum & missum esse: quomodo enim cum fructu predicare possunt, nisi mittantur? Ionam, Moysen, Esaiam, Hieremiam, Samuelem, antequàm missi essent, ne verbum quidem ausos fuisse proferre legimus: Ioannem, antequàm mitteretur, latuisse; Christum Dominum fuisse à patre missum; sanctos Apostolos, antequàm audissent illa verba; Euntes, docete, silentium seruasse nemo ignorat. Quare ostendet se, aut munere suo, aut iussu episcopi, dicendi munus sumpsisse. Morata autem oratione vrentes, illa figura vtuntur sæpe per interrogationem; vt, Quis hoc ignorat, escam omnium malorum esse voluptatem? hereticos esse superbos? Deum paterno imperio regere hunc mundum? bonis nihil deesse? Habet hæc magnam vim, nè insipientes & stupidi esse videantur, qui audiunt. Verum ad affectam orationem pertinet, interdum grandi, interdum temperato, interdum summisso genere orationis vti; quod fecisse sanctos patres, iam ostendimus, in quorum obseruatione & imitatione non minus, quàm in præceptis rhetorum, decorum consistit.

Quòd in libris sanctorum Patrum, clerici versari debent, vt decora sit eorum oratio.

Cap. XL I.

ITA QVE clericis legendus est studiosè & diligenter. Adhibitis commentarijs doctorum hominum & bonis magi-

magistris B. Paulus, Ecclesiasticorum oratorum præstantissimus, qui raptus ad tertium cælum, caelestem loquendi formam didicit, quam in suis epistolis expressit: legendi sunt sancti doctores, cum Græci, tum Latini: legēda sanctorum hominū, Nazianzeni, Basilij, Chrysostomi, Nyseni, Augustini, Ambrosii, Hieronymi, Gregorij Pontifici. Max. Leonis, Bernardi scripta, & ex his pulchriores sententiæ excerpēda, & memoria mandandæ. in illis enim omnes loci continentur, quibus ad aeternam salutem populus Christianus instrui possit. legantur orationes Nazianzeni, in primis illæ duæ, altera de amore erga pauperes, elegantissima oratio; altera, quam habuit de plaga grandinis, in qua, Dei providētiam pulcherrimis, & valde accommodatis ad docēdum populū argumentis, comprobavit. Beati Basilij illa: Attende tibi: & aliæ, contra Irām, Avaritiā, Superbiam, Luxuriam, de gratijs Deo agendis, præ manibus habeātur. nam mirabilem copiam ad dicendum suggerūt. Homilia S. Chrysostomi ad Antiochenum populum, sæpè voluendæ sunt. afferunt enim copiam magnam: ac loci quidam ex commentarijs, præsertim in Euangelistas, & in epistolas beati Pauli, atque etiam in psalmos colligendi. B. Augustini scripta, clerici cautè admodum legant: ita enim acumine ingenij præstuit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputavit, ut non mediocri ingenio præditi viri, eius libros legentes, in errores aliquandò lapsi sint; sed eius libros pulcherrimos de doctrina Christiana, & egregios, quos habuit sermones, dum episcopus ad populum concionaretur, sæpè & diligenter legant. Ad imitationem sancti Ambrosii quidā docti homines clericos hortandos esse non existimant,

O

quamuis

quamuis libros de officijs maximè probent, & memoria commendandos censeant, quòd in illis sanctissimi hominis scriptis, perspicuitatem desiderent: mihi verò omnia S. Ambrosii scripta valdè probantur. B. Hieronymum, vt Nazianzeni discipulum, possumus agnoscere: ità copia sententiarum, verborum splendore, & varijs figuris eius illustrata est oratio. Verùm fortassè ad imitationem nullius, maiore cum fructu, quisquam se conferet, quàm ad B. Chrysostomi, & B. Gregorij pontificis maximi, quorù libri sententijs abundat, & sunt morata oratione conscripti. In sermonibus S. Leonis magna inest grauitas, & dicendi maiestas. In S. Bernardi libris inest admirabilis quadam suauitas, ità vt cum sancta animi voluptate semper legatur. Sed hi & multi alij sanctorum hominù libri, hac adhibita cautione legèdi sunt, vt quæ ex illis collecta fuerint, non proferantur; nisi questionibus aliquorum, qui in doctrina scholastica sint versati, ex quibus S. Thomam Aquinatem, sanctæ Ecclesiæ filium dilectum, & charissimum discipulum, deindè etiam doctorem egregium deligendum putauerim, examinata fuerint. Ex his autem quos nominavi, illum sibi quisque imitandum suscipiat, cuius scriptis magis delectatur. Imitatione & consuetudine insignium oratorum, nonnullos oratores euasisse legimus apud veteres. nostra etiam atate obseruauimus, multos imitatione eorum, qui in dicendo præstiterunt, ad laudem peruenisse. obseruauimus etiam quosdã imitatos esse vitia eorum, quos admirabantur, qui nec eorum copiam, nec vim dicendi, nec clamores, & secundas significationes circumstantis coronæ sunt assecuti. Animaduertant igitur clerici, quos imitandos deligant; in
vete-

veterum libris versentur. caueant, nè copia sermonum, qui scripti sunt, obruantur. cogitent, et scribant etiam sæpè, quæ dicturi sint: animaduertant nè semper recitent, nè verborum aucupes, aut potiùs serui efficiantur; locos commendent memoriæ; eos deindè tractent. Suauitatem Isocratis, subtilitatem Lysia, vim Demosthenis, sonitum Aeschinis, copiam Platonis admirata est Græcia, & omnes magni oratores habiti sunt. In Crasso præclara dicendi copia, in Casare lenitas admirabilis, in Hortensio eximius orationis ornatus, in Catone senatoria quædam maiestas, et omnes in suo genere principes oratores: quorum laudes Cicero sibi visus est adequasse, aut etiam superasse. Sed hac de re, hoc tempore non est ferendum iudicium. vim Nazianzeni, Nysseni subtilitatem, Chrysostomi copiam, Basilij grauitatem, imitandam sibi proponant clerici. è Latinis in Tertulliano, antiquissimo scriptore, magna vis; in sancto Cypriano lactea quædam dicendi vbertas; in beato Hieronymo mirabilis quidam sonitus; in sancto Augustino, magnum acumen in refellendis falsis opinionibus. & in veris sententijs comprobandis; in sancto Leone grauitas; in S. Gregorio Pont. Max. fructuosissima quædam sententiarum copia cum suauitate coniuncta; in S. Bernardo dulcis & deuota oratio ex eorum sermonibus cognoscitur. Latini Græcos sunt imitati, ingenium in primis vnusquisq; sequens suum: eandem ratione secuti sunt, qui omnibus seculis vixerunt: Fulgentij sermones, presso illo scribendi genere, quo Tertullianus est delectatus, esse scriptos: Innocentio placuisse illud S. Basilij temperatum dicendi genus, quidam non indoctè homines obseruauerunt. B. Laurentium Iustinianum, qui

primus urbis Venetæ fuit Patriarcha, imitatione S. Bernardi plurimum nonnulli arbitrantur fuisse delectatum. Clericis hoc tempore sacros libros, & sanctos Doctores legendos, imitandos, & sequendos proponimus. eos enim honore & imitatione censemus dignissimos, sed in primis optamus, ut eorum mores & vitæ sanctitatem sibi imitandam suscipiant; eorumq; exemplo non solum doctiores, sed multo etiam meliores quotidie fieri studeant. His autem ita expositis, dicamus, quas leges sibi præscribere debeat Ecclesiasticus orator, ut in suis orationibus decorum seruet.

Quæ leges præscribendæ sint, ut decorum seruetur. Cap. XLII.

HANC sibi primùm legem præscribat Ecclesiasticus orator, ut nihil vnquam falsum doceat: nec etiam, si speret indè animas ad poenitentiam se posse conuere. non enim Deus eget nostris mēdacys: deindè, nè auditoribus aduletur, quo nihil potest esse turpius, nec in oratore Christiano miserabilius. Quare varietas titulorum, quibus quidam concionatores illabi in animos auditorum student, appellantes populum nomine patriæ, & patriam varijs epuheiis ornantes, vitanda est; non ita tamen etiã, ut non adhibenda sit. nam suo loco adhibita, ad cōmouendos animos nihil nõ valet: nobilissimam ciuitatem, inclytã, nobilissimos auditores, magnificos, generosos quidã nominant, & sapissimè vtuntur his nominibus: aptius, mea quidẽ sententia, appellarent fratres & sorores in Christo, animas benedictas à Deo, animas Christianas, populũ Dei. Quo loco monemus clericos, si interdum

lau-